

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE (P4C) YAKLAŞIMININ
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN FENE YÖNELİK TUTUM
VE PROBLEM ÇÖZME BECERİSİNE ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

Muhammed AKSOY

Danışman: Doç. Dr. Mustafa UĞRAŞ

Elazığ, 2024

ÖZ

Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Yaklaşımının İlkokul Öğrencilerinin Fene Yönelik Tutum ve Problem Çözme Becerisine Etkisi

Muhammed AKSOY

Yüksek Lisans Tezi

Fırat Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Elazığ, 2024 Sayfa: xiii+106

Bu çalışmada küçük yaşlardan itibaren düşünmek ve sorgulamaktan zevk alan çocuklara düşünme becerisi kazandırma, düşündüklerini anlamlandırmalarını sağlayan en etkili yollardan biri olan Çocuklar İçin Felsefe (P4C) Yaklaşımının ilkökul öğrencilerinin fene yönelik tutum ve problem çözme becerisine etkisi araştırılmıştır. Araştırmada düşünmenin ne anlama geldiği, birkaç düşünme becerisinin (yaratıcı, eleştirel, tutum, problem çözme düşünmenin) özellikleri; felsefi düşünmenin ve temel özelliklerinin ne olduğu vurgulanarak felsefi düşünmenin, yaratıcı, eleştirel ve yansıtıcı düşünme özellikleriyle birlikte fen bilimleri dersine olan tutum ve öğrencilerin problem çözme becerileri ortak olan ve ayırt edici özellikleri açıklanmaya çalışılmıştır. Çocuklar İçin Felsefenin tarihsel gelişimi, ulaşmak istediği amaçlar, içerdiği yöntemler, kolaylaştırıcı olarak öğretmenin rolü ve sağladığı faydalar ele alınmıştır. Sonuçta, çocuğa felsefi düşünmenin kazandırılmasında, geliştirilmesinde ve çocuğa düşünebilme becerisi kazandırmada çocuklar için felsefe eğitiminin en etkili ve verimli yollardan biri olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bu çalışma Çocuklar için Felsefe Yaklaşımının uygulama basamaklarına ilişkin bilgilere de yer vermektedir. Çocuklar İçin Felsefe uygulamalarını 7 hafta ve her derste 3 saat olmak üzere toplamda 21 saat şeklinde, Şanlıurfa ili Haliliye ilçesinde bir devlet okulunda öğrenim görmekte olan 4. sınıf öğrencilerinden seçilen deney ve kontrol grubu ile gerçekleştirilmiştir. Bu süreç karma araştırma yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Bu araştırmada nicel veriler toplanıp analiz edildikten sonra nitel veriler toplandığı için açıklayıcı sıralı karma araştırma yönteminin kullanılması tercih edilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda; ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda; verilerin derinlemesine analizi yapılacağı için durum çalışması kullanılmıştır. Çocuklar için felsefe yaklaşımının ilkökul öğrencilerinin fene yönelik tutum ve problem çözme becerisine etkisine ilişkin değişkenler özenle incelenmiş ve bulgular yorumlanmıştır. Elde edilen bulgular sonucunda; Çocuklar için Felsefe Yaklaşımının öngördüğü etkinlikler ve uygulamalar kullanılarak yürütülen öğretimin; 4.sınıf öğrencilerinin fene yönelik tutum ve problem çözme becerisini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Düşünme, Felsefi Düşünme, Çocuklar için Felsefe, Fen, Fene Yönelik Tutum, Problem Çözme Becerisi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Araştırmanın giriş bölümünü; problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, problem cümlesi, alt problemler, varsayımlar, sınırlılıklar ve araştırma ile ilgili tanımlar oluşturmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Kişilerin dış dünyayla olan ilişkilerinde, hayatı anlamlandırmalarında felsefi düşünme ve felsefi bakış açısı edinme önemli bir yere sahiptir. Felsefi düşünmenin bu kadar önemli olduğu bir dönemde, felsefi bakış açısı kazandırmaya hayal gücümüzün en etkili olduğu dönem olan çocukluk döneminde başlamamız gerekir (Sormaz-Öğüt, 2019). Felsefe eğitiminin küçük yaşlarda başlaması gerektiği kaçınılmaz bir gerçektir (Akkocaoğlu-Çayır, 2015; Direk, 2008; Sormaz-Öğüt, 2019). Çocuklar için Felsefe düşüncesi ilk kez 1953 senesinde Karl Jaspers tarafından vurgulanmıştır. Alman dilinde "Kinderphilosophie" veya "Philosophie für Kinder" olarak kullanılan kavram İngilizcede "Philosophy for Children" olarak söylenmiştir. Bu kavram Türkçeye ise; "çocuk felsefesi" ya da "Çocuklar için Felsefe" olarak aktarılmıştır (Karakaya, 2006). Çocuklar için felsefenin temeli ise 1960' da ABD de Matthew Lipman tarafından atılmıştır (Soysal ve Pullu, 2020). Lipman "Philosophy For Children-P4C" olarak isimlendirmeyi uygun görmüştür. Felsefenin daha çok çocuklarla yapılabileceğini söyleyenler ise "Philosophy With Children-PwC"(Çocuklar ile Felsefe) kavramını kullanmışlardır (Mutlu, 2010). Çocuklara tek başlarına nasıl düşünebileceklerini öğretmek ve bu konuda onlara yardımcı olmak, çocuklar için felsefenin ana amaçları arasında yer alır (Lipman, Sharp, ve Oscanyan, 1980). Çocuklar için Felsefe yaklaşımının kurucusu Lipman'ın hedefi çocukları birer filozof ya da felsefe öğrenen bireylere dönüştürmekten ziyade; çocukları daha çok düşünen, daha çok eleştiren ve düşündüklerini yansıtabilen bireyler haline getirmektir (Karakaya, 2006). Çocuklara düşünme becerisi kazandırmanın en etkili yollarından biri olan Çocuklar için Felsefe çalışmaları büyük öneme sahiptir (Direk, 2008). Çocuklar için Felsefe yaklaşımı Matthew Lipman ve Ann Sharp tarafından 1970'li yıllarda ortaya konulmuş ve daha sonraki yıllarda bu isimle eğitim programı şeklini almıştır. Çocuklar için Felsefe eğitimiyle ilgili ülkemizde ve dünyada birçok çalışma yapılmaktadır (Akkocaoğlu-Çayır ve Akkoyunlu,

KAYNAKÇA

- Acar, F. (2022). *Yabancı dil olarak İngilizce öğrenen özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme ve İngilizce konuşma becerilerinin "Çocuklar için Felsefe (P4C)" yaklaşımı aracılığı ile geliştirilmesi*. Denizli: (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Pamukkale Üniversitesi.
- Ada, Ş., Dilekmen, M., Alver, B., & Seçer, İ. (2010). İlk ve Ortaöğretim Okul Yöneticilerinin Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2 (2), 153-166.
- Adelson, B. (2003). Issues in scientific creativity: Insight, perseverance and personal. *Journal of the Franklin Institute*, 340, 163-189.
- Akan, R. (2022). *Hayat bilgisi öğretiminde çocuklar için felsefe (P4C) yaratıcı düşünme becerisi etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisine etkisi*. Bursa: (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Uludağ Üniversitesi.
- Akdemir, M. (2004). Felsefi düşünme ya da düşünmeyi öğrenme. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44-59.
- Akgül, A., & Çevik, O. (2005). *İstatistiksel analiz teknikleri SPSS'te işletme yönetimi uygulamaları*. Ankara: Emek Ofset.
- Akıncı-Demirbaş, E. (2022). *Çocuklar için felsefe yaklaşımına dayalı eğitimin 60-72 aylık çocukların erken düşünme becerilerine etkisinin incelenmesi*. Ankara: (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi.
- Akkocaoğlu-Çayır, N. (2021). *Öğretmenler için Çocuklarla Felsefe (P4C) Rehberi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alabaz, B. (2022). *Çocuklar için felsefe eğitimi üzerine*. Muğla: (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Sıtkı Koçman Üniversitesi.
- Aldağ, H. (2006). Toulmin tartışma modeli. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 15(1), 13-34.
- Alkın-Şahin, S., & Tunca, N. (2015). Felsefe ve eleştirel düşünme. *Trakya Üniversitesi Eğitim*, 192-206.
- Altunsöz, F. (2022). *Çocuklar için felsefe programının uygulanmasının önemi*. Denizli: (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Pamukkale Üniversitesi.
- Arlı-Çil, D. (2021). Eleştirel Düşünme Eğitimi ve Felsefi Düşünme. A. Tuncel içinde, *Rehberim Felsefe* (s. 129-147). İstanbul: Maltepe Üniversitesi.
- Aslan, E. (2016). Kavram boyutunda yaratıcılık. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 2 (16), 15-21.
- Atar, Ö. (2022). *Okul öncesi eğitimde yararlanılabilecek çocuk edebiyatı kitaplarının çocuklar için felsefe açısından incelenmesi*. Burdur: (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi.
- Ateş, M. (2015). Bilimlerde düşünce deneyleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 125-138.

- Uluçınar-Sağır, Ş., & Kılıç, Z. (2013). İlköğretim öğrencilerinin bilimin doğasını anlama düzeylerine bilimsel tartışma odaklı öğretimin etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 44, 308-318.
- Ülgen, G. (2001). *Kavram Geliştirme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ünal, M., & Aral, N. (2014). Deney Yöntemine Dayalı Eğitim Programı'nın 6 Yaş Çocuklarının Problem Çözme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 279-291.
- Vansieleghiem, N., & Kennedy, D. (2011). What is philosophy for children, what is philosophy with children-after Matthew Lipman. *Journal of Philosophy of Education*, 45(2), 171-182.
- Ventista, O. (2019). *An Evaluation of the "Philosophy for Children" programme: The impact on Cognitive and Non-Cognitive Skills*. Durham: (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Durham University.
- Wolfinger, D. (2000). *Science in the Elementary and Middle School*. New York : Longman.
- Worley, P. (2009). Philosophy in philosophy in schools. *Think*, 8(23), 63-75.
- Worley, P. (2019). *Felsefe Makinesi Bir Yol Haritası: Çocuklar için Felsefe (P4C) Nasıl Yapılır?* (T. Büyükuğurlu, Çev.) İstanbul: Paraşüt Kitap.
- Yalçın, B., Tetik, S., & Açıkgöz, S. (2010). Yüksekokul Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisi Algıları ile Kontrol Odağı Düzeylerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi* , 2 (2), 19-27.
- Yardımcı, A. (2020). Düşünce Deneylerinin Tarihsel Kökeni, Kavramın İlk Kullanımı ve Ernst Mach'ın Düşünce Deneyi. E. Doğan içinde, *Current and Historical Debates in Social Sciences: Field Studies and Analysis* (s. 51-68). İstanbul: IJOPEC Publication.
- Yeşilova, Ö. (2013). *İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin problem çözme sürecindeki davranışları ve problem çözme başarı düzeyleri*. İstanbul: (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. (2014). *Case study research design and methods*. London: Sage Publication.